

Кальна-Дубінюк Т.П.

доктор економічних наук, професор
Національний університет біоресурсів
і природокористування України,
завідувач кафедри аграрного консалтингу
та сервісу
Київ, Україна
tatiankd@yahoo.com

Шаповал О.Ф.

кандидат економічних наук,
Національний університет харчових технологій,
доцент кафедри маркетингу,
Київ, Україна
olenafshapoval@gmail.com

Гнідан М.М.

Національний університет біоресурсів
і природокористування України,
здобувач
Київ, Україна
foamsea@online.ua

Бас О.І.

Національний університет біоресурсів
і природокористування України,
здобувач
Київ, Україна
podolyanka@ukr.net

ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В КОНСАЛТИНГОВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ДОРАДЧИХ СЛУЖБ

Анотація. У статті наведені результати дослідження використання інформаційних технологій в консалтинговій діяльності дорадчих служб з урахуванням умов глобалізаційних та євроінтеграційних процесів ринкової системи. Представлена консалтингова діяльність дорадчих служб у кролівництві, показано застосування інтерактивних консалтингових систем та інноваційного програмного забезпечення для ведення зоотехнічної і племінної роботи, розкриті особливості інформаційно-консультаційних технологій в розвитку сільського туризму та перспективи подальших досліджень.

Формул: 0, рис.: 0, табл.: 0, бібл.: 15

Ключові слова: євроінтеграція, інформаційна технологія, дорадництво, кролівництво, сільський туризм

Tetyana Kalna-Dubinyuk

Doctor of Science (Economics), Professor,
National University of Life and
Environmental Sciences of Ukraine,

Head of Extension Department
Kyiv, Ukraine
tatiankd@yahoo.com

OlenaShapoval

Ph.D(Economics),
National University of Food Technologies,
Associate Professor of Marketing Department,
Kyiv, Ukraine
olenafshapoval@gmail.com

MarynaHnidan

PhD Student
National University of Life and
Environmental Sciences of Ukraine,
Kyiv, Ukraine
foamsea@online.ua

Oksana Bass

PhD Student
National University of Life and
Environmental Sciences of Ukraine,
Kyiv, Ukraine
podolyanka@ukr.net

INFORMATION TECHNOLOGIES IN EXTENSION SERVICES CONSULTING ACTIVITIES

Abstract. The article dedicated to results of information technologies using in the extension service in conditions of market system globalization and eurointegration. Presented consulting activities extension services in the rabbit, shows the use of interactive consulting systems and innovative software for keeping livestock and breeding disclosed features information and consulting technologies in the development of rural tourism and prospects for future research.

The main purpose of the article is to determine the current approaches to the use of technology in consulting activities of extension services in conditions of dynamic changes in the agricultural market environment and challenges of globalization and European economies. In order to solve a problem it is revealed the role of information technology in the extension, analyzed the current state of advisory consulting services, justified the application areas of information technology Extension and their further development. Determination electronic extension as interactive information and consulting system that helps advisers to solve urgent problems in real time, is an innovative approach in the development of information technology with further ample opportunities of its application.

Keywords: globalization, eurointegration, information technology, electronic extension services, market system.

Formulas: 0, fig.: 0, tabl.: 0, bibl.: 15

Вступ. Сучасний світовий ринок характеризується глобалізацією процесів інтеграції національних економік, що виникає у зв'язку з обміном товарів, послуг, потоками капіталів, а також безперервним процесом розвитку конкурентної боротьби. Серед важливих проявів глобалізації можна відмітити інтелектуалізацію господарської діяльності аграрних підприємств за напрямками зростання ролі людського капіталу та застосування інформаційно-комунікаційних систем [Циганов, Яншина 2013].

Глобалізація виступає всеохоплюючим явищем і посилює свій вплив на діяльність підприємств різних галузей промисловості України, в тому числі і на підприємства аграрної галузі.

Прискорення процесів глобалізації європейських ринків, а також євроінтеграційна орієнтація розвитку сільськогосподарських підприємств України ускладнюють алгоритми їх роботи на ринках. В цих ситуаціях агропідприємства використовують різноманітні методи та інструменти, серед яких оперативне отримання інформації та нових знань через консалтингові системи дорадчих служб є особливо цінним методом, а також запорукою швидкої адаптації агропідприємства до динамічних вимог ринків.

В цьому аспекті набуває актуальності фокусування використання інформаційних технологій в сфері розвитку консультацій і комунікацій з агропідприємствами і споживачами інформаційних продуктів, а також іншими зацікавленими сторонами для задоволення індивідуалізованих потреб [Мікаелян 2014].

Саме розширення використання інформаційних технологій забезпечує отримання різноманітних ефектів, насамперед, у створенні та використанні нових знань. Сьогодні в аграрному підприємстві достатньо широко використовують інформаційні технології та методики оцінки ефективності їх застосування на агропідприємствах [Харченко 2014].

Потужним додатковим інформаційним ресурсом для підвищення ефективності діяльності агропідприємства є оперативне використання інформації через консалтингову систему дорадчої служби, яка використовує новітні інформаційні технології.

Отже, макроекономічні процеси глобалізації, динамічні зміни висококонкурентних ринкових ситуацій та безперервний технологічний розвиток інформаційних систем і технологій вимагають переосмислення рівня використання інформаційних технологій в консалтинговій діяльності дорадчих служб. Саме це обумовлює необхідність визначення сучасних підходів щодо використання інформаційних технологій з урахуванням напрямів діяльності дорадчих служб через прискорення обґрунтованих практичних дій щодо впровадження нововведень в сфері інформаційних технологій.

Аналіз досліджень та постановка завдання. Теоретико-методологічні та практичні основи використання інформаційних технологій у виробничій та консультаційній діяльності в аграрній сфері висвітлені в наукових працях таких вчених як: Джеймс О'Брайен, С.Джонсон, В.Рив'єра, В.Кошелєв, М.Ф.Кропивко, О.Бородіна, Т.П.Кальна-Дубінюк, М.Зубець та ін. Однак, окремі аспекти цієї проблеми, щодо використання сучасних інформаційних технологій в консалтинговій діяльності дорадчих служб розроблені недостатньо.

В той же час динамічні зміни в розвитку аграрного ринку висувують нові вимоги щодо стилю і методів здійснення консультаційної діяльності в роботі

дорадчих служб. Саме це зумовлює необхідність проведення подальших досліджень вищезазначеної проблеми.

Метою дослідження є визначення сучасних підходів щодо використання інформаційних технологій в консалтинговій діяльності дорадчих служб в умовах динамічних змін аграрного ринкового середовища та викликів глобалізації світової та європейської економічних систем. Для поставленої мети необхідно вирішити наступне:

- розкрити роль інформаційних технологій в дорадництві;
- проаналізувати сучасний стан консалтингової діяльності дорадчих служб;
- обґрунтувати напрями застосування інформаційних технологій в дорадництві та їх подальший розвиток.

Результати дослідження. Експерти дорадники, реалізуючи основну мету діяльності дорадчої служби, через систему консалтингу здійснюють поширення та сприяють впровадженню у виробництво інноваційних досягнень науки, техніки і технологій, а також надають консалтингову підтримку сільськогосподарським товаровиробникам та сільському населенню щодо ефективного господарювання в сфері сільськогосподарського виробництва.

Консультаційні послуги надаються за різними напрямками агровиробничої діяльності. Наприклад, при обґрунтуванні та впровадженні інвестиційних проектів та розробці бізнес-планів [Бутко 2010].

Ефективна консалтингова діяльність здійснюється в сфері вибору напрямків спеціалізації, обґрунтуванні нових підходів, освоєнні прогресивних методів ринкового господарювання, використанні матеріальних ресурсів та запасів тощо [Кальна-Дубінюк, Шаповал 2014].

Ринкове середовище аграрної сфери виробництва суттєво впливає на роботу дорадчої служби та її підсистем, а саме: інформаційно-довідкової, інноваційної, навчальної та консультативної.

На наш погляд, успішне функціонування консультаційної підсистеми дорадчої служби можна забезпечити шляхом використання сучасних інформаційних технологій, що дозволить встановити не тільки гармонійні взаємовідносини між суб'єктом і об'єктом консультаційного процесу, а і сприятиме наданню якісних консультаційних послуг.

Визначена наукова концепція щодо створення та використання інформаційних систем і технологій ґрунтується на оптимальному сполученні комп'ютерних мережевих ресурсів, програмного забезпечення, баз даних та знань, а також людських ресурсів, що мають своєю місією оперативне надання необхідної інформації та знань в ході здійснення консультаційного процесу для подальшого обґрунтування фахівцями відповідних управлінських рішень [O'Brien 1999].

Фундаментальна роль застосування інформаційних технологій в консалтинговій діяльності дорадчих служб полягає в ефективній підтримці та оперативності здійснення консалтингового процесу на основі використання сучасних комп'ютерних засобів накопичення і розповсюдження інформації; засобів телекомунікації та зв'язку; інструментальних комп'ютерних засобів колективної роботи експертів-дорадників; спеціального програмного забезпечення з елементами штучного інтелекту; інноваційних засобів формування електронних інформаційних сховищ та Інтернет-технологій, інтерактивних консалтингових систем.

Застосування Інтернет-технологій в консалтингу на базі веб-сервісів, сайтів, електронної пошти, а також інших сервісів мережі Інтернет дозволяє:

- активно використовувати інформаційні ресурси аграрної галузі та оптимізувати інформаційні процеси;
- забезпечувати якісні сервісні зміни в процесі обміну інформацією та створювати сприятливі умови для подальшої співпраці, проведення досліджень та комунікації;
- гарантувати економічну ефективність консалтингу за рахунок оперативності надання послуг та економії на транзакціях.

Використання Інтернет-технологій в консалтинговій діяльності дорадчих служб суттєво впливає на функції консалтингу перетворюючи його в інтерактивний консалтинг. Завдяки інтерактивній природі електронний консалтинг є ідеальним засобом встановлення довгострокових партнерських взаємовідносин експертів-дорадників та споживачів інформації з урахуванням таких критеріїв як: ціна, час та прямий контакт. Отже, інформаційні технології, які використовуються в консалтинговій діяльності дорадчих служб, належать до самостійної групи технологій, що реалізуються в середовищі інформаційних систем дорадчих служб та мережі Інтернет.

Так, із року в рік у племінних та товарних господарствах, ведення селекційно-племінної роботи потребує багато часу для збору, накопичення, обробки і передачі інформації для прийняття науково - обґрунтованих рішень. При швидкозмінних економічних умовах фермер, селекціонер господарства повинен мати засіб для оперативного реагування на такі зміни. Для вирішення цих проблем важливого значення набуває консалтингова діяльність дорадчих служб у тваринництві, зокрема у кролівництві, де роль дорадників полягає у впровадженні нових інформаційних технологій з метою автоматизації ведення зоотехнічного та племінного обліку. Набуває широкого розповсюдження застосування інтерактивних консалтингових систем для ведення зоотехнічної і племінної роботи, тобто можливість консультанта в інтерактивному режимі формувати рекомендації для фермера стосовно його потреб. При цьому вся необхідна інформація щодо загальноприйнятих форм обліку на паперовому носії накопичується в електронній формі в базах даних та базах знань таких систем (паспорти кролів, архів виконаних робіт, відомості про бонітування, усі форми статистичної обробки даних) і допомагає оперативно вирішувати задачу. [Черкаська дослідна станція, Кальна-Дубінюк 2008]. Інтерактивні консалтингові системи в кролівництві застосовують і комп'ютерні програми такі, як «SNK: кролеферма», «КУК», «ZooEasy», «CUNITEC», «АСПОК» [Каталог RSS].

Так «SNK: кролеферма» - це універсальна програма, яку можна використовувати на кролефермах будь-якого рівня - як аматорського, так і професійного вирощування кроликів, і в будь-якій кількості. Придатна для ведення автоматизованого обліку та руху поголів'я кролів на фермах будь-якого рівня на всіх етапах - від народження до забою та складати прогноз розвитку кролеферми [Кроліковод].

Для племінного і зоотехнічного обліку на малих і середніх фермах існує програма вітчизняної розробки «КУК» (комплексне управління кролефермою). За її допомогою здійснюється зоотехнічний і племінний облік на малих і середніх фермах, зберігаються дані про наявне поголів'я тварин, ведеться

щоденне планування роботи і розробляються детальні звіти про всі операції, що необхідні для якісного ведення племінної справи [Бащенко 2011].

«ZooEasy» - програма, розроблена в США, дозволяє легко вибрати найкращі гнізда, використовуючи відносні відсотки і коефіцієнти інбридингу. Ця програма допомагає запобігати інбридингу в родоводі і дозволяє використовувати відповідне розведення кролів, забезпечуючи генетично здорове потомство [ZooEasyBreedingSoftware].

Програма «CUNITEC» була розроблена в 2011 році в Іспанії, міжнародною групою консультантів, ветеринарів, інженерів, виробників свинини і використовується для великих господарствами з питань управління стадом. Вона включає в себе широкий перелік звітів для поточного управління та моніторингу. Майстер баз даних допомагає проаналізувати базу даних у різних форматах, подає гістограми і дані перехресних таблиць. «CUNITEC» підтримує широкий спектр кишенькових комп'ютерів та електронної системи ідентифікації.

Комп'ютерна програма «АСПОК» була створена для ведення племінного обліку в кролівництві науковцями Черкаської дослідної станції біоресурсів ІРГТ НААН України. Працює під управлінням будь-якої операційної системи: Windows, Linux, Mac OS, Solaris, вміщує у собі багатофункціональну модульну систему з реалізацією наступних можливостей: ведення електронного обліку поголів'я кролів та оперативна обробка зоотехнічних показників; оперативне ведення селекційно-племінної роботи; індексна оцінка племінної цінності кролів; ведення ветеринарного обліку; ведення обліку та складання раціонів годівлі кролів; формування трафареток, карток, журналів та відомостей згідно з «Інструкцією обліку кролів» бонітування тварин; графічне відображення структури стада; друк племсвідоцтв та інших документів [Газета «Агробізнес Сьогодні»].

В сучасних умовах набуває важливого значення застосування інформаційних технологій в консультуванні розвитку сільськоготуризму [Пугач 2014]. Європейський Союз вбачає в сільському туризмі основний важіль економічного підйому своїх сільських територій. За підрахунками експертів Європейського банку реконструкції та розвитку, облаштування в місті вихідця з сільської місцевості коштує в 20 разів більше, ніж створення умов для його життя і роботи на селі. На сьогодні в Західній Європі налічується приблизно стільки ж ліжок-місць для відпочинку у сільській місцевості в приватних агрооселях, скільки місць у європейських готелях [Домбровський 2011].

Одна із важливих перешкод у розвитку сільського туризму – це не достатньо розвинута Інтернет мережа. Треба, щоб у кожному селі був налагоджений Інтернет зв'язок та технічно оснащений центр (комп'ютер, мікрофон, відеокамера, принтер тощо). Такі центри можуть розміщуватися на базі бібліотек, шкіл, сільських рад тощо.

Застосування сучасних інформаційних технологій прискорить процес поширення знань і інформації в сільському туризмі. Причому інформація має бути корисною, доступною та зрозумілою.

Корисною є та інформація, яка допоможе: ефективно використовувати особисте селянське господарство для власних потреб та реалізації надлишку для туриста; знаходити можливості розвитку малого сімейного бізнесу в сфері послуг для гостей: проживання, харчування, сувеніри, екскурсії, розваги, різноманітні майстеркласи та відпочинково-пізнавальні програми; знайомитися з новими видами виробництва чи послуг у сільській

місцевості, які дозволяють переробляти та упаковувати сільськогосподарську сировину в домашніх умовах; створювати спільно з іншими особистими селянськими господарствами переробні кооперативи, туристичні кластери, громадські об'єднання; обмінюватися досвідом та спілкуватися з «колегами» інших регіонів України та Світу; швидко та вигідно реалізовувати свою продукцію чи послуги.

Доступною є та інформація, яка не потребує: великих фінансових витрат; відриву від селянського господарювання; спеціальних знань.

Зрозумілою є інформація, яка: не містить спеціальних термінів і викладена простою доступною мовою, мовою місцевих жителів; є чіткою і конкретною без зайвих пояснень; містить у собі конкретні умови, задачі та рішення.

Такі інформаційні поєднання може забезпечити електронна система дорадництва (е-Дорадництво), що створюється на базі Національного університету біоресурсів і природокористування України [Кальна-Дубінюк 2015].

Система електронного дорадництва являє собою інтерактивне інформаційно-консультаційне середовище, що надає найактуальніші знання від провідних спеціалістів урядових структур, навчально-наукових установ та інших організацій. Всі вони можуть зібрати й створити нові освітні та інформаційні ресурси з широкого кола тем. Така дорадча електронна система доступна не тільки дослідникам, фахівцям, а також широкій громадськості в будь-який час, з будь-якого місця пристрою, що має Інтернет-зв'язок, вона допомагає вирішувати нагальні проблеми в режимі реального часу.

Одним із основних елементів системи е-Дорадництва є об'єднання фахівців за видами діяльності (спільноти практиків). Спільнота практиків визначається як віртуальна предметна мережа, що складається з досвідчених фахівців різних організаційно-правових структур України, які володіють знаннями і вміннями у відповідній предметній області і готові надавати дорадчі послуги для подальшої співпраці з поширення знань та інформації.

Спільнота практиків з сільського туризму теж створена на базі системи електронного дорадництва України. Їде наповнення її інформацією. Сторінка спільноти «сільський туризм» розміщена на порталі edorada.org.

В перспективі така електронна система дорадництва буде забезпечувати: достовірну оперативну інформацію щодо соціально-економічного розвитку агропромислового виробництва, аграрного ринку та сільських територій; генерування інформації та знань на базі поглиблення інтеграції інтелектуальних та інформаційних ресурсів аграрних наукових установ, освітніх закладів, дорадчих служб, а також інших учасників аграрного сектору України; інструменти та засоби поширення знань (інтерактивні консалтингові системи, конференції, тренінги, бізнес-школи, дистанційне навчання тощо); участь кваліфікованих дорадників та експертів-дорадників; індивідуальне консультування; ефективний пошук інформації та вичерпні відповіді на запити; умови для вільного доступу до інформації та знань у будь-який час і у будь-якому місці.

Висновки. Функціонування дорадчих служб ґрунтується на діяльності, що пов'язана із наданням агроконсалтингових послуг та сприянням доведення нововведень до сільськогосподарських товаровиробників та населення. Для того, щоб ця робота була ефективною необхідно вдосконалювати специфіку здійснення консалтингу експертами-дорадниками, вміло використовуючи сучасні інформаційні технології.

Використання інформаційних технологій в консалтинговій діяльності дорадчих служб має здійснюватися з урахуванням динамічних змін

зовнішнього середовища та стратегічних програм розвитку консалтингової діяльності.

Набуває значної уваги застосування нових інформаційно-консультаційних технологій в дорадництві з питань тваринництва щодо ведення зоотехнічної і племінної роботи особливо в кролівництві, що має великий потенціал в забезпеченні населення дієтичним та корисним м'ясом кролів, хутром та супутньою продукцією.

Розвиваються нові напрями інформаційного забезпечення в сільському туризмі. Створювана система електронного дорадництва з її спільнотами фахівців і такою, як «сільський туризм», яскраво свідчить про провідну роль інформаційних технологій в сучасному суспільстві, коли для оперативного пошуку інформації та прийняття науково-обґрунтованих рішень отримуєте доступ у будь який час та у будь-якому місці до всього напрацьованого суспільством науково-освітнього потенціалу.

В подальшому необхідно розвивати консультаційну діяльність дорадчих служб на базі системи електронного дорадництва, підключаючи до неї нові спільноти фахівців за видами їх діяльності, розробляти для них інтерактивні консалтингові системи з використанням сучасного інформаційного, програмного та технічного забезпечення.

Література

- O'Brien, James A. (1999). Management Information Systems: managing information technology in the internetworked enterprise.-4th. ed. Boston: Irwin/Mc Grow – Hill.
- Бащенко, М. І. (2011) Кролівництво: Монографія / М. І. Бащенко, О. Ф. Гончар, Є. А. Шевченко // – Черкаси: Черкаська дослідна станція біоресурсів ІРГТ НААН. – 302 с.
- Бутко, М.П.(2010). Консалтингове забезпечення процесів інноваційно-інвестиційного розвитку: монографія / М.П.Бутко, С.В. Повна; Черніг. держ. технол. ун-т. – Ніжин: Аспект-Поліграф.
- Газета «АгробізнесСьогодні»[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.agro-business.com.ua>
- Домбровський,Збігнєв (2011) 10 КРОКІВ до започаткування власного агротуристичного бізнесу / Збігнєв Домбровський, Ольга Гордієнко, Павло Горішевський, Ян Зволінський, ЯцекІдзіковський // Почни свій бізнес на селі. Позааграрна підприємницька діяльність задля добробуту українських селян (агротуризм) Проект MSZnr 77/2011/PR/– 230с.
- Кальная-Дубинюк, Т.П., Шаповал, Е.Ф.(2014). Информационно-консультационные системы как эффективный инструмент управления материальными ресурсами. Научный журнал «Вестник АПК Верхневолжья». Ярославль: Ярославская ГСХА, № 3 (27),с.21-24.
- Кальна-Дубинюк, Т. П.(2008) Застосування інтерактивних консалтингових систем в дорадництві / Т. П. Кальна-Дубинюк // Науковий вісник Національного аграрного університету.– Вип. 131. – С. 239–242.
- Кальна-Дубинюк, Т.П. (2015) Електронна інформаційно-консультаційна система дорадництва за видами діяльності /Т.П. Кальна-Дубинюк, К.Г. Рогоза, М.М. Гнідан, С.І. Данилюк // 36. матеріалів III Міжнародної науково-практичної конференції "Глобальні і регіональні проблеми інформатизації в суспільстві та природокористуванні 2015", м.Київ НУБіП України,25-26 червня 2015 року. – С. 22-27.
- Каталог RSS[Електронний ресурс]. – Режим доступу :

<http://lenta.agronationale.ru>

Кроликовод [Електронний ресурс]. – Режим доступу :

<http://krolikovod.com.ua>

Мікаєлян, С.Г. (2014). Глобальні імперативи інформаційно-технологічної парадигми економічного розвитку. Збірник наукових праць «Формування ринкових відносин в Україні». К.: НДЕІ.– Вип.8 (159), с.3-6.

Харченко, В.В.(2014).Методика ефективного застосування інформаційних технологій в аграрному підприємстві. Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія «Економіка, аграрний менеджмент, бізнес». – К.: ВЦ НУБіПУкраїни.– вип. 200. – ч. 1. с. 329-333.

Циганов, С.А., Яншина, А.М.(2013). Проблеми сталого розвитку у контексті неоліберальної моделі глобалізації //Економіка України. – №4. – с. 4-13.

Черкаська дослідна станція біоресурсів Національної академії аграрних наук України [Електронний ресурс]. – Режим доступу

<http://www.bioresurs.inf.ua>

ZooEasyBreedingSoftware [Електронний ресурс]. – Режим доступу :

<http://standalone.zooeasy.com>

References

O'Brien, James A. (1999). Management Information Systems: managing information technology in the internet networked enterprise.-4th. ed. Boston: Irwin/Mc Grow – Hill.

Baschenko, M.I.(2011) Rabbits: Monograph / M.I.Baschenko, A.F. Gonchar, E.A.Shevchenko// - Cherkasy: Cherkasy Research Station Life IRHTNAAS.- 302p.

Butko, M.P. (2010). Consulting provide for innovation-investment development process: monograf. Nizhin: Aspekt-Poligraf.

Newspaper "Agribusiness Today" [electronic resource]. - Access:

<http://www.agro-business.com.ua>

Dombrowski, Zbigniew (2011) 10 Steps to start their own agro business / Zbigniew Dabrowski, Olga Gordienko, Paul Horishevskyy, Jan Zvolinsky, Jacek Idzikovskyy // Start your own businesses in the countryside. Pozaaharna business activities for the benefit of Ukrainian peasants (agritourism) Project MSZ nr 77/2011 / PR/– 230s.

Kalna-Dubinyuk, T.P., Shapoval, O.F. (2014). Information consulting system as effective tool of material resources management. Scientific Journal "Vestnik APK Verkhnevolzhya", Yaroslavl', Yaroslavskaia HSKhA, 3(27).

Kalna-Dubinyuk, TP (2008) The use of interactive consulting Extension systems / T.P.Kalna-Dubinyuk // Scientific Herald National Agricultural University.-Vol. 131 - P. 239-242.

Kalna-Dubinyuk, TP (2015) Electronic information and consultation System extension by activity /T.P. Kalna-Dubinyuk, K.G.Rogoza, M.M.

Hnidan, S.I.Danyluk // Coll. Third International Materials

Scientific conference "Global and regional problems

informatization of society and Nature 2015 ", m. Kyiv, NUBiP Ukraine, 25-

26 June 2015. - P. 22-27.
Product RSS [electronic resource]. - Access mode :
<http://lenta.agronationale.ru>
Krolykovod [electronic resource]. - Access mode :
<http://krolykovod.com.ua>
Mikaelian, S.H. (2014). Global imperatives of information-technological paradigms of economic development. Scientific articles collection "Provide for market relations in Ukraine". Kyiv, Scientific Economic Research Institute.
Kharchenko, V.V. (2014). Effective method information technologies using in the agrarian business. Scientific visnik of National Agrarian University of Ukraine. Series: "Economics, agrarian management, business". Kyiv, Publishing Center of National Agrarian University of Ukraine. v.200, part 1, p.329-333.
Tsyganov, S.A. (2013). Problems of stable development in context of globalization neoliberal model. Economics of Ukraine, 4, p.4-13.
Cherkasy Experimental Station of Life National Academy of Agricultural Sciences Ukraine [electronic resource]. - Access mode:
<http://www.bioresurs.inf.ua>
ZooEasyBreedingSoftware [Електронний ресурс]. – Режим доступу :
<http://standalone.zooeasy.com>